

Ks. Piotr Walkiewicz

DUCHOWOŚĆ ŚWIECKICH KONSEKROWANYCH

Podjmując zagadnienie duchowości świeckich konsekrowanych wypada najpierw doprecyzować pojęcia, którymi będziemy się tu posługiwali. Jakkolwiek pojęcie „świecki konsekrowany” obejmuje zarówno świeckich jak i kapłanów przynależących do instytutów świeckich, to w niniejszej wypowiedzi ograniczymy je jedynie do członków instytutów świeckich laickich. Wynika to z faktu, że duchowość kapłanów przynależących do instytutów świeckich jest całkowicie odmienna.

Mówiąc zaś o duchowości należy zaznaczyć, że chodzi tu o duchowość w znaczeniu chrześcijańskim, którą można by określić jako odniesienie do Boga całej aktywności psychoemocjonalnej, poznawczej i woliwnej oraz zewnętrznej człowieka, angażujące w sposób szczególny jego wymiar osobowy. Będzie to więc „styl bycia” polegający na poddaniu się uszczęplającemu działaniu Ducha Świętego, który człowieka prowadzi¹.

¹ Por. M. Chmielewski, *101 pytań o życie duchowe*, Lublin 1999, s. 11-12; tenże, *Metodologiczne problemy posoborowej teologii duchowości katolickiej*, Lublin 1999, s. 70-74; L. Rocha e Melo, *Co to jest duchowość*, w: *Duchowość chrześcijańska* (kolekcja „Communio”, t. 10), red. L. Balter, Poznań 1995, s. 26-30.

Problematyka duchowości świeckich konsekrowanych jest o tyle istotna, że pomimo upływu prawie sześćdziesięciu już lat od chwili oficjalnego ich zażyczenia, nadal stanowią one rzeczywistość mało znaną, a zwłaszcza ich świecka tożsamość. Stąd ich duchowość jeszcze dziś bywa interpretowana jako duchowość osób zakonnych, z zastrzeżeniem, że chodzi niejako o współczesną odmianę życia zakonnego, dla celów apostołskich prowadzonego w świecie w sposób ukryty. Sami świeccy konsekrowani w zachowaniu właściwego ich powołaniu stylu życia narażeni są na niewłaściwe zapożyczanie wielu elementów z duchowości odpowiadających innym formom chrześcijańskiej egzystencji.

W niniejszej refleksji wskazane zostaną wspólne wszystkim świeckim konsekrowanym konstytytywne elementy ich duchowości, niezależnie od ich jednostkowego charyzmatu, oraz uwytklone cechy odróżniające ją od duchowości innych form życia chrześcijańskiego, choćby zakonnej czy też „zwykłych” świeckich.

Zasadnicze rysy duchowości świeckich konsekrowanych, które są stałe i stanowią o ich specyfice, koncentrują się wokół czterech filarów ich charyzmatu, tj. konsekracji, świeckości, apostołstwa oraz braterstwa.

1. KONSEKRACJA

Pierwszym rysem duchowości świeckich konsekrowanych jest trynitarnie odniesienie całego ich ży-

cia. W jego ramach, można wskazać na trzy aspekty: relację z Ojcem, wymiar chrystocentryczny oraz pneumatologiczny.

A. Relacja z Ojcem

Komunię z Bogiem Ojcem, zapoczątkowaną w sakramencie chrztu świętego, świeccy konsekrowani pogłębiają przez konsekrację realizowaną w świecie. Konsekracja ta jest odpowiedzią na inicjatywę Ojca, który wzywa człowieka do całkowitego oddania się Jemu, a następnie sam go uświęca. Swoją relację do Boga Ojca świecki konsekrowani przeżywa przez dostrzeganie w Nim Dawcy swego powołania do życia konsekrowanego oraz Tego, który go konsekruje. Bóg Ojciec to także źródło, z którego świecki konsekrowany czerpie moc do realizacji zobowiązań płynących z konsekracji. Ku Bogu Ojcu członek instytutu świeckiego kieruje całe swoje życie. On jest celem wszystkich jego działań doczesnych, a także celem ostatecznym jako źródło życia i szczęścia wiecznego. Bóg i Jego chwała stają się motywem, racją każdego działania i każdej postawy świeckiego konsekrowanego.

B. Wymiar chrystocentryczny

Drogą do Ojca jest Chrystus, wokół którego skupia się całe życie świeckiego konsekrowanego. Pójście za Nim, rozumiane jako naśladowanie Go i coraz większe upodobnienie się do Niego, jest gwarancją uczestnictwa w tej jedności, jaka istnieje między Bo-

giem Ojcem i Jego Jednorodnym Synem. Stąd Chrystus i Jego życie, które prowadził wśród świata, są podstawową normą dla świeckiego konsekrowanego. Szczególnie ważne i owocne jest kroczenie drogą radykalizmu ewangelicznego, a więc naśladowanie Chrystusa czystego, ubogiego i postusznego. Jest to równocześnie środek i przejaw całkowitego oddania się Bogu w Chrystusie². Życie w ubóstwie ma zawsze wyrażać to, że Bóg jest jedynym jego bogactwem (różnica z zakonami: zakonnicy rezygnują z prawa posiadania), czystość zaś – bezinteresowną miłość, która nie oczekuje niczego w zamian za swoje poświęcenie dla Królestwa Bożego. Wielkoduszność tej miłości będzie polegała też na tym, że nie zniewala ona nikogo, lecz każdego pozostawia wolnym; niktogo nie czyni swoim dłużnikiem. Z kolei życie w posłuszeństwie ma stanowić wyraz pragnienia pełnienia woli Bożej w sposób bezwarunkowy, bez zastrzeżeń, z równoczesną akceptacją także pośrednictwa ludzkiego.

Naśladowanie Chrystusa przez praktykowanie rad ewangelicznych, rozumianych w sposób elastyczny, jednak konsekwentny, winno być zakorzenione w życiu liturgicznym i modlitwie. Ona ma poprzedzać i czynić owocnym zadania świeckich, ma nadawać sens podejmowanym ofiarom, gdyż jest źródłem zażyłości z Bogiem i czyni świadectwo autentycznym.

² Por. H. M. Alessandri, *Radicalità del nostro impegno nel seguire i consigli evangelici*, „Dialogo” 11(1983) nr 59, s. 115.

C. Wymiar pneumatologiczny

Ten wymiar również należy do fundamentalnych w duchowości świeckich konsekrowanych. Jest on związany z realizowaniem świętości, do której Bóg wzywa człowieka, w warunkach i formie właściwej dla obranego stanu życia. Wsluchanie się w głos Ducha Świętego, który pomaga odczytywać wolę Boga, może się dokonywać w typowych dla tego działania okolicznościach, tzn. w chwilach modlitwy, lektury Pisma świętego, rekolekcji itp. Jednak w odniesieniu do członków instytutów świeckich, dla których naturalnym środowiskiem realizacji ich powołania są zwyczajne okoliczności życia w świecie, podkreśla się, że właśnie w tych warunkach powinni oni szukać tego, co mówi do nich Duch Święty przez konkretne zdarzenia, napotkanych ludzi, stając przed nimi wyzwanie czy też przez znaki czasu. Duchowi Świętemu świecki konsekrowany podporządkowuje i zamierza swoje duchowe zmaganie rozwijając życie sakramentalne, modlitwne i ascetyczne.

Trzecia Osoba Trójcy Świętej jest również pierwszym jego kierownikiem w procesie formacji oraz na drogach świeckiego zaangażowania³.

D. Rys eklezjalny

Rys eklezjalny jest kolejnym, który przynależy do struktury duchowej członka instytutu świeckiego

³ Por. Paweł VI, *Do II Zgromadzenia Odpowiadających Generalnych Instytutów Świeckich* (25 VIII 1976), *ZChr*, s. 103-104.

i wynika z faktu jego konsekracji, gdyż jest ona możliwa tylko w Kościele i jeszcze bardziej pogłębia więź z nim. Świecki konsekrowany zostaje włączony mocniej w misję Mistycznego Ciała Chrystusa oraz staje się znakiem obecności Kościoła w świecie. Ta komunია będzie się ujawniała zarówno na płaszczyźnie Kościoła powszechnego przez miłość, utożsamianie się i jedność z nim oraz zainteresowanie jego życiem, jak i Kościoła lokalnego, zwłaszcza w relacjach z jego Pasterzami oraz w zaangażowaniu w życie konkretnej mniejszej wspólnoty. Zmysł eklezjalnej wspólnoty ma przenikać wszelkie działania członka instytutu świeckiego. Dzięki świeckim konsekrowanym Kościół bardziej wchodzi w świat, a problemy świata stają się bliższe Kościołowi, gdyż członkowie instytutów świeckich stanowią niejako pomost między Kościołem a światem, pomagając dostosować przesłanie ewangeliczne do współczesnych warunków i weryfikować wzajemne ich relacje. Zadaniem członków instytutów świeckich jest także szukanie i sprawdzanie nowych możliwości realizacji misji Kościoła w świecie.

E. Rys maryjny

Ze szczególnego związania z Chrystusem i Kościołem w sposób niejako naturalny wypływa rys maryjny duchowości świeckich konsekrowanych, gdyż Maryja jest zawsze obecna w tajemnicy Chrystusa i Kościoła. Wskazywana jest Ona jako wzór konsekracji i naśladowania Chrystusa. Dla członków instytutów świeckich Maryja jest niewątpliwie szcze-

gólnym wzorem, gdyż swoje oddanie Bogu przeżywała w zwyyczajnych warunkach życia, bez „oddalania się” od świata. Nie można też zapominać o pośrednictwie Maryi, w której, jako Matce danej człowiekowi z Krzyża przez Chrystusa (por. J 19, 27), znajduje on wsparcie przy wypraszeniu Bożych łask.

2. ŚWIECKOŚĆ

O specyfice duchowości świeckich konsekrowanych decyduje jej świecki rys. Nie wynika on tylko z faktu zanurzenia w świat, a więc nie ma tylko charakteru socjologicznego, ale z przyjęcia świeckości jako własnej drogi realizacji powołania. Świeckość winna być więc rozumiana w kategoriach teologicznych. Członek instytutu świeckiego nie tylko świeckim się rodzi, ale świeckim się staje. Konsekracja pogłębia jego zanurzenie w świecie oraz zobowiązania wobec niego. Dostrzega on wartość świata oraz obecnej w nim sfery świętości i świeckości (*sacrum* i *profanum*), które nie tylko się nie wykluczają, ale przenikają i dopełniają. Świat jest również miejscem obecności Kościoła, przedmiotem jego misji oraz partnerem w dialogu. Takiemu przeżywaniu świeckości będzie towarzyszyło odczytywanie znaków obecności Boga w świecie, odnajdywanie ich w wydarzeniach i spotkanych osobach.

Właściwością świeckiego wymiaru ich egzystencji jest stan pewnego napięcia wynikający z postawy gotowości i czuwania, z „bycia w drodze” — stan związany z otwartością na zmiany oraz koniecznością wy-

chodzenia naprzeciw nowym sytuacjom i ciągle zmieniającym się wyzwaniom czasu. Oni są powołani do tego, by iść w nieznaną, w nowe sfery po nieznanych ścieżkach świeckich społeczeństw, gdzie być może nikt jeszcze nie dotarł; po ścieżkach, które dopiero trzeba przecierać dla innych. Członkowie instytutów świeckich mają stanowić swoistą awangardę, która nie unika trudnych terenów do pracy. Sytuacja taka niesie ze sobą pewne ryzyko i pewien dyskomfort, który polega na tym, że rozwiązania te najczęściej mają jedynie charakter prawdopodobny, nie mają gwarancji pewności.

A. Chwila obecna

Bardzo istotną kategorią w duchowości świeckich konsekrowanych jest czas, zwłaszcza chwila obecna. Wchodzą oni w teraźniejszość i przeżywają ją z całą intensywnością. Przeżywają konkretny moment i sytuację historii, w której są obecni, ponieważ jest ona dla nich czasem zbawienia, czasem Boga. To On przemawia do każdego bezpośrednio poprzez ludzi, którzy żyją obok nas i tworzą historię oraz poprzez zdarzenia i fakty z życia. Chwila obecna porównywana bywa do kropli rosy, w której się odbija cały Bóg, do cząsteczki konsekrowanego chleba, w której jest cały Chrystus, a także do stopnia schodów, który mobilizując do wysiłku równocześnie pomaga się wznosić⁴. Każda z tych chwil nie jest dziełem przy-

⁴ Por. A. Oberti, *Spiritualità degli Istituti secolari*, „Vita consacrata” 10(1974), s. 569-571.

padku, lecz wpływa z woli Wszechnośnego stanowiąc aktywny komponent Boskiego planu zbawienia.

B. Służba światu

Członek instytutu świeckiego nie tylko akceptuje to, co dobre w doczesności, ale służy światu przyczyniając się do jego rozwoju. Jego obecność w świecie nie ma biernego charakteru, ale jest aktywnym włączeniem się w przeobrażanie go „od wewnątrz” zgodnie z odwiecznym zamiarem Boga wobec niego. Szczegółne znaczenie ma w tym kontekście praca zawodowa. Właśnie taki, a nie inny sposób zaangażowania się świeckiego konsekrowanego jest przejawem jego świeckości. Elementem świeckiego rysu jest też przeobrażanie doczesnej rzeczywistości właściwymi dla niej środkami oraz świeckie obszary działania członka instytutu świeckiego.

Świeckość jednak nie oznacza dla świeckiego konsekrowanego przyjęcia tego wszystkiego, co świat proponuje, jak też całkowitego dostosowania się do świata. Mimo akceptacji świata, zdaje on sobie sprawę z względnej jego wartości i przemijalności oraz ma świadomość zmierzania ku innej, wyższej rzeczywistości. Na wzór Chrystusa nigdy nie może on zaakceptować zła. Wszelka forma zniewolenia stanowi dla członka instytutu świeckiego wyzwanie.

3. APOSTOLSTWO

Kolejnym rysem duchowości świeckich konsekrowanych, złączonym nierozdzielnie z konsekracją,

jest apostołstwo. O jego rodzaju i sposobach prowadzenia decyduje świeckość ich powołania. Jest więc ono typowe dla ludzi świeckich i polega na budowaniu tego świata, by służył on człowiekowi wezwanemu do jedności z Bogiem. Konsekracja potęguje jedynie jego zobowiązujący charakter. Dodatkowo wytycza ona podwójny kierunek, w jakim powinny zmierzać jego działania. Jednym będzie zaangażowanie się w popieranie rzeczywistości należących do porządku naturalnego, drugim zaś zaangażowanie we wprowadzanie wartości wiary w te rzeczywistości. Oba nurty działania członka instytutu świeckiego mają wchodzić w jego życie i harmonijnie łączyć się „stanowiąc podstawową orientację i stałe natchnienie”⁵.

A. Szukać Królestwa Bożego

Sobór Watykański II uczy, że cechą właściwą świeckim jest szukanie Królestwa Bożego zajmując się rzeczami doczesnymi i porządkując je według zamysłu Bożego. To właśnie świeccy są wezwani do uświęcania świata, niejako od wewnątrz na sposób zacytowanego, przez swoją pracę i kierując się duchem ewangelicznym. W ten sposób ukazują oni Chrystusa innym i sprawiają, że wszystko rozwija się oddając chwałę Stwórcy i Zbawicielowi (por. LG 31). Stąd potrzeba wielkiego zaangażowania świeckich w działalność ewangelizacyjną na sposób im właściwy, tzn.

⁵ Jan Paweł II, *Ewangelizacja a instytuty świeckie. Do II Światowego Kongresu Instytutów Świeckich* (28 VIII 1980), ZChr, s. 131.

od strony świata, oczywiście bez zastępowania kapłanów i zakonników w ich postudze.

Apostolstwo polegające na chrześcijańskim animowaniu rzeczywistości doczesnych jest pojmowane jako pierwszorzędne w stosunku do innych rodzajów apostolstwa (por. EN 70; LG 33). Ono jest istotnym i właściwym im sposobem przeżywania i głoszenia Ewangelii. Jest to również ich sposób służby w budowaniu Królestwa, a więc również posługa w dziele zbawienia. Wszystkie inne zobowiązania ewangelizacyjne, podejmowane dobrowolne czy przydzielone, muszą być dostosowywane właśnie do tego podstawowego zobowiązania⁶.

B. Uświęcać doczesność

Jak się podkreśla, porządkowanie świata według zamysłu Bożego to nic innego jak wypełnianie polecenia danego pierwszemu człowiekowi: „czyńcie sobie ziemię poddaną” (por. Rdz 1, 28), prowadzające go się do królowania nad światem. W sytuacji po grzechu pierwotnym, który zburzył właściwy porządek świata, oznacza to przywracanie rzeczo-

pierwotnej wartości i właściwego im miejsca, zgodnie z ich oryginalnym przeznaczeniem (por. ChL 14)⁷.

Posługa świeckich konsekrowanych to – innymi słowy – współpraca z Bogiem w odnawianiu oblicza ziemi; kształtowanie nowego świata przez wprowadzanie Chrystusa w serce historii i poddawanie jej działaniu wartości ewangelicznych; kształtowanie świata, który Bóg będzie ciągle znajdował dobrym. Często w tym kontekście powtarza się stwierdzenie, że zadaniem członków instytutów świeckich jest przesączenie doczesnych rzeczywistości duchem ewangelicznym. To właśnie odróżnia ich jako chrześcijan od każdego innego człowieka jako takiego, który realizuje zadanie budowania świata. Chrześcijanin w to, co typowo ludzkie ma włączać to, co typowo chrześcijańskie⁸.

Misja ta ma charakter służby. Nie chodzi więc o podbijanie świata, ale działanie dla jego zbawienia. Oczywiście służba ta nie jest celem samym w sobie, ale ma służyć wspólnemu zamieszkiwaniu ludzi na ziemi⁹. Służba ta wyrazi się poprzez poszanowanie

⁷ Por. G. Lazzati, *Il carisma specifico degli Istituti secolari*, s. 17-18.

⁸ Por. G. Ladhance, *I cambiamenti sociali. Angosce e speranze?*, „*Diálogo*” 16(1988) nr 78/79, s. 90-103; J. J. Dorronsoro, *Cinquantesimo della „Provida Mater”*, „*Diálogo*” 26(1998) nr 116, s. 6; tenże, „*Christifideles laici*” e gli *Istituti secolari*, „*Diálogo*” 18(1990) nr 86/87, s. 68-70; A. Loisel, *La „secolarità” nella storia della salvezza*, „*Diálogo*” 17(1989) nr 80/81, s. 31-47; R. Salvini, *Aspetti teologici relativi*, s. 40-42; J. Nagórny, *Postamictuo chrześcijan w świecie*, Lublin 1998, s. 72.

⁹ Por. Paweł VI, *List apostolski z okazji 25. rocznicy konstytucji apostolskiej „Provida Mater Ecclesia”* (2 II 1972), *ZChr*, s. 60; E. Pironio, *Formacja członków i rola odpowiedzialnych*, art. cyt., s. 124; J. J. Dorronsoro, *Omelia*

⁶ Por. Kongregacja zakonów i Instytutów Świeckich, *Instytuty świeckie. Dokument informacyjny* (3-6 V 1983), *ZChr*, s. 156-159; R. Salvini, *Aspetti teologici relativi a „L’Evangélizzazione e gli Istituti secolari alla luce dell’«Evangéli Nuntiaid»”*, „*Diálogo*” 8(1980) nr 44, s. 39-48; G. Lazzati, *Il carisma specifico degli Istituti secolari*, „*Diálogo*” 5(1977) nr 27, s. 17-18; P. V. Macca, *L’evangelizzazione e gli istituti secolari*, w: *Nel cuore della storia: Gli Istituti secolari e l’evangelizzazione*, Roma 1980, s. 66-70.

autonomii praw właściwych dla rzeczywistości materialnych. Zadaniem ochrzczonego jest działanie dla uświęcenia świata poprzez jego przeobrażenie, jednak z zachowaniem właściwej mu autonomii.

W obrębie tego wymiaru duchowości można wyróżnić aspekt kapłański, prorocki i królewski.

Aspekt kapłański duchowości świeckich konsekrowanych w jej wymiarze apostołskim związany jest z oddawaniem chwały Bogu w rzeczywistości świeckiej na ołtarzu codzienności. Będzie to więc kult duchowy, który swoją kulminację osiągnie przez złączenie wszelkiego wysiłku i całości życia z Ofiarą Chrystusa w Eucharystii (por. LG 34).

Aspekt prorocki polega na przepajaniu świata duchem Ewangelii. Świecki konsekrowany realizuje go głosząc prawdę o Chrystusie swoim życiem przez sposób wykonywania codziennej pracy, podejście do obowiązków, szlachetność, życzliwość, szacunek w relacjach z drugim człowiekiem oraz odczytywanie znaków czasu ujawniających się w historii. Uprzywilejowanym więc wyrazem tej postawy jest świadectwo. Jako środek najbardziej wiarygodny i przekonujący, jest ono szczególnie zalecanym sposobem głoszenia prawdy Ewangelii we współczesnym świecie, zwłaszcza przez człowieka świeckiego. Słowo będzie miało wartość wspomagającą.

nella Basilica di San Paolo, Roma, 29 luglio 1992, „Dialogo” 20(1992) nr 93/94, s. 48-49; E. Tresalti, „Come la forza dei consigli evangelici dovrebbe farsi strada nei valori umani”, „Dialogo” 19(1991) nr 88/89, s. 40.

Aspekt królewski będzie się sprowadzał do służby człowiekowi, niezależnie czy będzie się to dokonywało wprost przez przemiany społeczne czy też przez doskonalenie świata w sensie materialnym, gdyż ostatecznie także ono ma za przedmiot dobro człowieka. Chodzi o to, by przez czynienie jego życia łatwiejszym pomóc mu zrealizować jego powołanie. Stąd — ujmując skrótko — można powiedzieć, że królewski aspekt misji apostołskiej polega na uwalnianiu człowieka z „cywilizacji śmierci” i budowaniu cywilizacji miłości. Uprzywilejowanym momentem dla niego będzie więc praca i wszelka działalność promująca człowieka, niezależnie czy będzie to czynione przez aktywność społeczną, polityczną czy też działalność w ramach posługi w określonej eklezjalnej wspólnotcie.

C. Dyskrecja

Szczególnym rysem duchowej postawy świeckich konsekrowanych nawiązującym do ukrytego życia Jezusa w Nazarecie jest dyskrecja. Obejmując tylko fakt konsekracji i przynależności do instytutu święckiego, ułatwia im ona realizację misji apostołskiej, gdyż dzięki niej funkcjonują oni w społeczności jak każdy inny świecki.

4. BRATERSTWO

Kolejnym rysem duchowości członków instytutów świeckich jest braterstwo w ramach instytutu. Z braku wspólnego zamieszkiwania trudno bowiem mówić o

wspólności w znaczeniu zakonnym. Łącząca ich więź ma charakter duchowy, a jej fundamentem jest wspólnota wszystkich więzi z Bogiem, jedność powołania, wspólnota charyzmatu oraz wspólne doświadczenia wynikające z ich sytuacji w świecie. Niezmiernie istotne jest kształtowanie braterskich relacji między członkami instytutu, gdyż taka wspólnota jest miejscem formacji, weryfikowania powołania i konkretnych postaw wynikających z charyzmatu oraz oparciem w wierność zobowiązaniom wynikającym z konsekracji, zwłaszcza drodze rad ewangelicznych. Wspólnota w ramach instytutu daje poczucie tożsamości, podtrzymuje w trudnych chwilach oraz jest wzorem dla budowania więzi z innymi poza instytutem.

Tym zadaniem podporządkowana jest struktura instytutu, którego rola sprowadza się przede wszystkim do udzielania pomocy jego członkom w realizacji ich powołania i misji, szczególnie w zakresie formacji.

A. Duchowość dialogu i komunii

Ważnym rysem duchowości świeckiego konsekrowanego, który trzeba jeszcze wskazać, jest postawa dialogu i komunii z drugim człowiekiem — trzeba dodać — każdym człowiekiem, niezależnie od jego przekonań, statusu społecznego, sytuacji materialnej itp. Ta postawa wynika ze szczególnej godności człowieka, mającej swą podstawę w fakcie stworzenia oraz wcielenia i odkupienia Chrystusa.

W odniesieniu do drugiego człowieka weryfikuje się relacja świeckiego konsekrowanego do samego

Boga. Stąd duchowość członka instytutu świeckiego będzie się wyrażać w postawie bliskości wobec drugiego i wrażliwości na jego potrzeby. Zakłada ona poszanowanie różnorodności jako bogactwa, choć sprzeciwia się indywidualizmowi, i przejawia się personalizmem relacji, miłością, poszanowaniem wolności oraz dzieleniem z drugim człowiekiem, który tego pragnie i potrzebuje, jego trosk, radości problemów itp. Winna obejmować wszystkich, ale miejsce uprzywilejowane mają w niej zawsze „najmniejsi” tego świata, których Kościół otacza szczególną opieką. Bezpośrednie relacje z drugim człowiekiem są również momentem realizowania przez świeckiego konsekrowanego swej apostołskiej misji. Stąd tak doniosłe znaczenie tej komunii dla duchowości członków instytutów świeckich.

Duchowość świeckich konsekrowanych, jako duchowość dialogu i komunii, zakłada zdolność dialogu wydobytującego i podkreślającego bardziej to, co pozytywnie niż negatywne, bardziej to, co jednoczy niż dzieli. To duchowość, która uwypukla szczególne znaczenie „ostatnich”, a do których odniesienie decyduje o prawdziwości postępowania za Chrystusem. Trzeba dodać, że duchowość chrześcijańska jest mocno naznaczona tym wymiarem komunii. Ona wzywa nas i zobowiązuje do czynienia się w świecie ludźmi komunii, do wcielania w świecie stylu komunii. W tworzenie takiego projektu człowiek jest niejako wpisany poprzez swą cielesność: ona jest powołana w Chrystusie do bycia sakramentalnym znakiem miłości

ści Boga w świecie, znakiem widzialnym niewidzialnej Miłości, która wszystko przenika i wszystko chce uwolnić przez doprowadzenie wszystkiego do trynitarniej komunii, stanowiącej początek i ostateczne dopełnienie świata.

Świeccy konsekrowani realizując w swym życiu taki model duchowości mogą być przykładem postawy odpowiedzialnej obecności i zaangażowania w świecie dla innych świeckich. Takie jest również ich powołanie, by być zaczynem odpowiedzialnego laikatu w Kościele.

B. Duchowość prorocтва

Duchowość świeckich konsekrowanych to również duchowość prorocтва. Jest ona patrzaniem w przyszłość świata, a nie nostalgicznym oglądaniem się za tym, co minęło. Prorocтво jest łaską rozeznania i kreatywności pochodzącą od Ducha Świętego. Rozeznanie to wysiłek rozumienia i interpretowania znaków czasu, akceptujący złożoność, fragmentaryczność i prowizoryczność doczesności. Kreatywność zaś to zdolność tworzenia nowych rozwiązań, dawanie oryginalnych odpowiedzi bardziej dostosowanych do nowych sytuacji i wyzwań czasu. Świecki konsekrowany ma niejako towarzyszyć ludzkości w jej drodze, „być z”. Ma przepajać kulturę Ewangelii, kulturę zaś wprowadzać w Ewangelię. Wchodzenie w logikę ekonomii zbawienia będzie oznaczało dla niego umiejętność dostrzegania zarodków Królestwa także w tym, co jawi się zewnętrznie jako negatywne, leżą-

ce poza widzialnymi granicami Kościoła, w tej całej ludzkiej przestrzeni, gdzie docenia się wartość wolności, sprawiedliwości i życia oraz praw człowieka.

5. DUCHOWOŚĆ SYNTEZY

Przedstawiony model duchowości świeckich konsekrowanych ma charakter statyczny (strukturalny). Dla pełni obrazu warto może odwołać się do modelu duchowości bardziej dynamicznego, który w jednym ze swych artykułów w międzynarodowym periodyku Światowej Konferencji Instytutów Świeckich (CMIS) pt. „Dialog” nakreślił ks. Carlo Rocchetta, znawca problematyki teologii instytutów świeckich¹⁰. Według niego duchowość świeckich konsekrowanych to przede wszystkim duchowość syntezy między miłością Boga i miłością świata. Jedną podobną drugą. Członkowie instytutów świeckich nie odrzucają Boga dla miłości świata ani nie odrzucają świata, by miłować Boga. Ich życie nie polega więc na rozdwojeniu czy balansowaniu między jednym a drugim w swoistym ciągłym konflikcie. Jest to duchowość życiowej syntezy, w której wzrost miłości Boga prowadzi do miłości świata i na odwrót.

W konsekwencji chodzi o duchowość syntezy między kryteriami pochodzącymi „z góry”, ze słowa Bożego, i kryteriami płynącymi „z dołu”, z ludzkiej historii. Pismo święte i gazeta, choć oczywiście na

¹⁰ C. Rocchetta, *La consacrazione secolare oggi*, cz. 3, „Dialogo” 22(1994) nr 102, s. 73-74.

różnych poziomach, stają się punktami odniesienia dla duchowości świeckiego chrześcijanina. C. Rochetta wspomina tu postać Jacquesa Maritaina, który lubił porównywać siebie samego do żebraka wędrującego po drogach świata i wsłuchanego z jednej strony w głos nieba, z drugiej zaś w głos ziemi, by tworzyć z nich jedną całość.

Zaprezentowany model duchowości świeckich konsekrowanych jest wspólny wszystkim członkom instytutów świeckich niekapłańskich, niezależnie od jednostkowego charyzmatu poszczególnych instytutów. Choć tu przedstawiony został tylko w zarysie, to trzeba sobie zdawać sprawę, że nawet przedstawiany w sposób bardziej pełny, nie byłby on precyzyjnie i do końca określony raz na zawsze, gdyż z upływem czasu podlega on przeobrażeniom. Wydaje się zrozumiałe, że w postawie świeckich konsekrowanych, żyjących w świecie podlegającym ciągłym zmianom, pewne elementy są bardziej wrażliwe na zmiany zachodzące w świecie, mentalności itp. Stąd zmianom podlega także spojrzenie na niektóre problemy związane z życiem świeckich konsekrowanych. Inaczej pewne kwestie pojmowano w początkowym okresie istnienia instytutów, inaczej ujmuje się je obecnie. Przykładem może być choćby spojrzenie na problem sposobu włączania się w życie Kościoła lokalnego czy relacja między świeckim konsekrowanym a instytutem. Również w nauce Kościoła w różnych okresach można napotkać odmienne rozłożenie akcentów.

Rozwija się także myśl teologiczna, która stanowi teoretyczną podbudowę dla duchowego profilu świeckich konsekrowanych.

Egzemplifikacją tego może być aktualne ujmowanie życia konsekrowanego w perspektywie trynitarniej, a nie jak czyniono to do niedawna — w perspektywie chrystologiczno-pneumatologicznej.